

G32 proposities	Inclusieve Stad	Ondernemende Stad	Aantrekkelijke Stad	Creative Stad	Circulaire Stad	Sterke stad	Opmerkingen	
G32 Fysiek, Werkgroep Stedelijke Vernieuwing	*Stedelijke vernieuwing in transitie; met aandacht voor regionaal, stedelijk en wijkniveau met voor elk schaalniveau agendapunten. A. Regionaal niveau: de concurrentiepositie van de stedelijke regio. 1. Beperkende bestuurlijke/governance structuren slechten 2. Bereikbaarheid en verbindingen tussen stedelijke regio's en binnen daily urban systems 3. Grensbarrières weghalen om agglomeratiekracht te vergroten 4. Programmatische sturing op regionaal niveau B. Stadsniveau: de stad als centrumlocatie. 1. Regionale triple-helix consortia voor stedelijke innovatie 2. Aantrekkelijke stedelijke woonmilieus 3. Stationsgebieden, spoorzones en binnensteden als prioritaire gebieden 4. Duurzame vervoersmogelijkheden in steden 5. Transformatie van bestaande stedelijke gebieden C. Wijkniveau: Investeren in aantrekkelijke woonmilieus in wijken. 1. Dreigende sociale en fysieke tweedeling tussen wijken: van reparatie naar preventie 2. De rol van corporaties in wijkvernieuwing 3. Stimuleren van initiatieven in wijken.							
Inclusieve stad (Enschede, Leeuwarden, Zaanstad)	Een samenhangende aanpak op het gebied van wonen, werken, meedoen, opgroeien, leren en zorg. Hiervoor is ontregeling en ontschotting van middelen nodig waardoor de gemeenten deze doelmatiger kunnen inzetten.							
G32 steden	Inclusieve Stad	Ondernemende Stad	Aantrekkelijke Stad	Creative Stad	Circulaire Stad	Sterke stad	Opmerkingen	
Alkmaar	1. Nieuwe zorgarrangementen 2. Veiligheid	1. Ruimte voor ondernemers 2. Deregulering 3. Kansen voor zzp'ers.					Globale onderwerpen. Samenwerking met regio rond Alkmaar.	
Almelo		Vitale binnensteden pilot Netwerkstad Twente; accent op transitiekennis in het kader van de Retailagenda.					Deelname in opgave City Deals van de Overijsselse steden.	
Almere								
Amersfoort	Betaalbare woningen	Innovatie versterken (FIWARE), human capital agenda (relatie onderwijs-arbeidsmarkt), economische structuurversterking.	Versterken stadshart (levendigheid en vitaliteit), verbeteren vestigingsklimaat, groenvisie door de stad gemaakt, vergroten bereikbaarheid.	Initiatieven à la Nieuwe Stad mogelijk maken (relatie met deregulering en kracht van de stad).	Duurzaamheidsagenda, circulaire inkoop (bijvoorbeeld duurzame renovatie stadhuis), in aansluiting op green deal.	Kracht van de stad, bestuurlijke ontwikkeling.		
Alphen aan de Rijn	Maatschappelijke kosten (budgetten van Rijk, gemeenten, zorgverzekeraars, corporaties) van wijken integraal analyseren en onderzoeken of door combinaties betere maatschappelijke baten te verkrijgen zijn.					Samenwerking Alphen-Gouda-Woerden als motor voor het Groene Hart en aanjager samenwerking.	Globale onderwerpen.	
Apeldoorn	In het kader van de City Deals Cleantech en de Veluwe inzetten op: 1. Het opschalen van effectieve methoden voor het mobiliseren van ondernemers in het nemen van een pro-actieve rol op de arbeidsmarkt, bij het aannemen van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, gehandicapten e.d. (bijv de Scoort projecten). 2. Idem sectorplan aanpak in het Stedenvierkant. 3. Aantrekkelijkheid van de regio's voor hoger opgeleiden. 4. Van werk-naar-werktrajecten/arbeidsmobiliteit.	1. Economische groei (en banengroei) door het bovengemiddeld laten groeien van de bedrijven die cleantech als hun core-business hebben (van 8.000 naar 12.000 arbeidsplaatsen in de regio Stedendriehoek). 2. Het versnellen van de lopende transitie op energie, mobiliteit en hergebruik van grondstoffen. Door het toepassen van cleantech in alle genoemde sectoren groeien, meer banen creëren (ook aan de onderkant van de arbeidsmarkt) en concurrentiekracht versterken.	1. Strategisch doel: comfortabele stad, veelzijdig woonaanbod, begrijpelijke schaal, voorzieningen bij de hand. 2. De kracht van de grote Veluwe: samenwerking tussen gemeenten op de Veluwe, ondernemers en natuurorganisaties. Doel: innovatie, grote kwaliteitsstap, leefkwaliteit regio, maar ook het central park van Nederland.	Faciliteren nieuwe economie zoals Start Up facilites en ontwikkeling van proeftuinen. Bijzondere locaties als Zwitsal en Radio Kootwijk, en bijzondere initiatieven als De Energiefabriek, spelen daar een grote rol in.	City Deal Cleantech: toepassing van schone technologie in samenwerking met cleantechregio (Apeldoorn, Deventer, Zutphen, triple helix). Cleantech zet schone technologie in voor duurzame producten en verbindt daartoe de ketens van consumptie en productie. De inzet is hergebruik en voor de toekomst beschikbaar blijven van energie, grondstoffen, water en bodem. Op huishoudniveau: doelstelling is om in 2020 max 100 kilo restafval per huishouden te scoren (nu 149 kilo versus 240 landelijk).	Uitbouw van economische kracht (banenmotor) en sociale kracht (veelzijdige, inclusieve stad). Samenwerking in cleantech regio Stedendriehoek en de Veluwe. Samenwerking als motor voor economische groei op het gebied van cleantech en de Veluwe.	'Wie doet mee met Apeldoorn'. Apeldoorn zet in op twee City Deals gericht op banen, innovatie, energietransitie en duurzaamheid.	
Arnhem						Kopgroep Green Deal Smart Energy-cities (Arnhem-Amsterdam-Groningen-Enschede-Eindhoven) gericht op slimme en duurzame energie-innovaties voor en door eindgebruikers en innovaties e-mobility.	Onder de noemer 'Van wijken weten' werken aan een fundamentele wijkbenadering als nieuw sturingsprincipe en een radicale herordening van veel gemeentelijke taken en budgetten. Van centraal niveau naar wijkniveau.	Afstemming met Nijmegen en Gelderse steden.
Breda	Proeftuin Cross Care West-Brabant (Bergen op Zoom, Breda en Roosendaal) op gebied zorginnovatie en kennisontwikkeling.			City of Imagineers: versterken van de positie van de beeldindustrie in Breda.			Deelname in Werkagenda BrabantStad en samenwerking in West-Brabant (o.a. met Roosendaal).	
Delft							Focus op Netwerk Kennissteden: oriëntatie op samenwerking in metropoolverband; actief volgen van ontwikkelingen rondom Urban Agenda en Agenda Stad.	
Deventer	Inzetten op economie en arbeidsmarkt: economische groei en meer banen aan de onderkant. Tevens inzet op transitie: burgers meer verantwoordelijkheid (ook sterke stad).		Oude industriegebieden gereed maken voor de toekomst (ook ondernemende en creatieve stad).		Energietransitie: naar een energie neutrale stad. Ondermeer energie-zuinig/-neutraal maken bestaande gebouwen, aanleggen alternatieve vormen energie-opwekking (wind, zon en bio-gas). Zou door regelgeving beter kunnen worden ondersteund.		Deelname in opgave City Deals van de Overijsselse steden.	
Dordrecht	Zorgzame stad, leefbaarheid en veiligheid, participatie, Wmo.	Economie (maritiem) en arbeidsmarktbeleid.	Binnenstad		Duurzaamheid, inclusief Deltadeelprogramma Rijnmond-Drechtsteden: 'slimme combinaties' van dijken, duurzame ruimtelijke ingrepen en extra inzet op rampenbeheersing Eiland van Dordrecht.	Governance	Duurzaamheid/waterveiligheid en governance prioritaire beleidsthema's bij externe positionering; aanhaken bij Agenda Stad mogelijk.	
Ede		City Deal: versterking stedelijk netwerk Ede-Wageningen: de internationale voedingsbodem voor agrofood.					Uitgewerkt voorstel: aanzet voor een City Deal.	
Eindhoven	Speciale aandacht voor WoonConnect: grootschalige digitalisering woningbestand (corporatie en particulier) als basis en randvoorwaarde voor kosten-effectieve ontwikkeling innovatieve woon- en zorgdiensten en innovatieve en betaalbare maatregelen woningverbetering (onder anderen duurzaamheidsmaatregelen). Dient vele doelen en geschikt voor opschaling en massa maken (ook Ondernemende, Circulaire Stad).						Deelname in Werkagenda BrabantStad. Ook specifiek inzetten op de Brainport-lobbyagenda.	
Emmen	Zie voorstel SNN.	Zie voorstel SNN.			Zie voorstel SNN.		Deelname in SNN verband.	
Enschede	1. Voorstel Inclusieve stad (met Leeuwarden, Zaanstad). 2. Populatiegebonden bekostiging.	Regelruimte actieplan kennissteden.	Eigen belastinggebiedgebied in relatie tot gebiedsontwikkeling.		1. Klimaatactieve stad. 2. Woninggebonden lening energiebesparing.	Werken en leren in Duitsland.	Deelname in opgave City Deals van de Overijsselse steden. Zeven ideeën besproken in college, daarna bepalen welke voorstellen daadwerkelijk tot City Deals worden uitgewerkt.	
Gouda						Regionale samenwerking met Zuidplas, Krimpenerwaard, Bodegraven-Reeuwijk en Waddinxveen in de Nieuwe Regio (Midden-Holland). Samenwerking op vijf thema's: 1. Ruimte en wonen. 2. Verkeer en vervoer. 3. Economie, arbeidsmarkt en onderwijs. 4. Sociaal domein. 5. Natuur, water en recreatie. Daarnaast samenwerking met Woerden en Alphen aan de Rijn (in 2014 bestuursconvenant getekend). Samenwerking op thema's economie, bereikbaarheid en water en recreatie.	Verkennen mogelijkheden van een City Deal; dit betreft het thema bodemproblematiek.	
Groningen	Zie voorstel SNN.	Zie voorstel SNN.			Zie voorstel SNN.		Deelname in SNN verband.	
Haarlem		Stedelijke bereikbaarheid, inzet op HOV en nabijheid in de stad in samenwerking met Amsterdam. Inzet op MRA schaal Vervoerregio en gezamenlijke bereikbaarheid, sturing, etcetera.	1. Stedelijke Vernieuwing 2.0, de Haarlemse methode. Kernelementen: benutten van maatschappelijke initiatieven ten behoeve van stedelijke vernieuwing in termen van woningbouw, economische ontwikkeling, duurzaamheid, leefbaarheid en sociale aspecten. Koppelen aan nieuwe, duurzame privaot-publieke financieringsmodellen. 2. Betaalbare woningen in MRA-verband.	Faciliteren van nieuwe economie zoals Start Up facilites en ontwikkeling van field labs als 3D Printing MakersZone en music business.		Versterking Metropolitan Landschap (Bufferzone/Binnenduinrand) in MRA-verband, in het bijzonder upgrading Amsterdam Beach in Zandvoort.	Haarlem richt zich op samenwerking binnen de Metropoolregio Amsterdam, primair op vijf onderdelen. De MRA komt met een eigen bijdrage met deze onderdelen ten behoeve van Agenda Stad.	
Haarlemmermeer					Binnen G32 is Haarlemmermeer trekker circulaire economie. Ambitie is zoveel mogelijk sluiten van kringlopen, door middel van samenwerking in netwerken en delen en ontwikkelen van kennis en innovaties. Haarlemmermeer is lid van Circular 100 van Ellen MacArthur Foundation en ambitie is om dit uit te breiden tot regionaal lidmaatschap. Via MRA en Amsterdam Economic Board zet Haarlemmermeer ook in op ambitie om van Metropoolregio Amsterdam een Circulaire Grondstoffen hub te maken. Daarnaast heeft Haarlemmermeer ambitie om op termijn energieleverend te worden.		Deelname in MRA-verband.	
Heerlen							Deelname in bod drie Limburgse steden (Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen).	
Helmond		Vitaal en regelvrij centrum: integrale aanpak van centrumgebied in middelgrote stad (zoals Helmond) in het licht van veranderingen in consumentengedrag. Faciliteren nieuw ondernemerschap in centrumgebied en experimenten met minder regelgeving. Agrofood Agenda: met 's-Hertogenbosch en Venlo voor ontwikkeling van proeftuinomgeving voor agrifood-ontwikkeling in Oost-Brabant/Noord-Limburg.		Automotive campus en slimme en groene mobiliteit in Helmond: doorgroei naar volwaardige campus, gericht op behoud van Europese koploperpositie van de campus op het gebied van slimme mobiliteit, door onder anderen site management, gebiedsontwikkeling, voorinvesteringen. Stad als Living Lab (slimme en groene mobiliteit in Helmond, zie Sterke Stad).	Klimaatbestendige stad: verbinden van de opgaven vanuit water-, energie-, voedsel-, landgebruik. Project 'Helmond bespaart energie' brengt regionale bedrijven samen voor uitvoeren energiebesparende maatregelen.	1. Samenwerken op schalen: samenwerking met buurgemeenten op schaalniveau en in arrangementen die het beste aansluiten bij de inhoud van de opgaven. Samenwerking met de Peel, vier regionale Campusgemeenten, gemeenten Stedelijk gebied en Metropoolregio Eindhoven. Bedrijfsleven en kennisinstellingen zijn betrokken bij relevant opgaven (Triple Helix, Co-creatie). 2. Slimme en groene mobiliteit in Helmond: voortdurende investeringen in de basis, optimalisatie van systemen en innovatieve verkeerssystemen in de stad. Met zo weinig mogelijk nieuw asfalt zo duurzaam en efficiënt mogelijk met bestaande infrastructuur omspringen.	Participeren in de Werkagenda BrabantStad, zie overige projecten.	
Hengelo	Opgave City Deal: sluitende keten van leren, werken en ondernemen. Doorlopende leerlijnen en meer mensen laten participeren.	Vitale binnensteden pilot Netwerkstad Twente: accent op krimp winkelareaal in het kader van Retailagenda.	Connectivity: multimodale bereikbaarheid stedelijke netwerken (corridor 2/ internationaal consortium).		Zoekt aansluiting op thema afvalscheiding.		Deelname in opgave City Deals van de Overijsselse steden.	
Leeuwarden	Inclusieve stad (met Enschede, Zaanstad). Pact van het noorden samen met SNN steden: aanpassing regeling SZW om nieuwe instroom op arbeidsmarkt mogelijk te maken gericht op structurele banen.	Zie ook voorstel SNN, verhogen arbeidsdeelname via zelfstandig ondernemerschap door pilots met de BBZ-regeling.	Onderzoek naar meer continuïteit in regelgeving en financiële verantwoordelijkheid BIS-instellingen in Leeuwarden en Noord-Nederland ten behoeve van een goede bedrijfsvoering.		Zie voorstel SNN. Gebouwde omgeving en energietransitie zijn dynamische dossiers: Aandacht voor procesmatige en financiële innovaties in regelgeving bijvoorbeeld postcoderoos bij zonne-energie.		Deelname in SNN verband.	
Leiden							Deelname in Netwerk Kennissteden.	
Lelystad							Deelname in MRA-verband.	

G32 steden (vervolg)	Inclusieve Stad	Ondernemende Stad	Aantrekkelijke Stad	Creatieve Stad	Circulaire Stad	Sterke stad	Opmerkingen	
Maastricht							Deelname in bod drie Limburgse steden (Heerlen, Maastricht, Sittard-Geleen).	
Nijmegen	Health & Food: knooppunt Arnhem-Nijmegen kent topsector cluster health (life sciences) rondom UMC. Health Valley is begrip, kent naast kennisinstellingen, ziekenhuizen en klinieken groeiend aantal innovatieve bedrijven. Werken samen in een triple helix, die in 2015 in de regio samensmelt tot één Triple Helix organisatie voor hele stedelijk netwerk. Nijmegen en Arnhem zoeken samenwerking met Ede en Wageningen/Food Valley. Food Valley innoveert door specialisatie in productie van gezond voedsel, Health Valley innoveert door specialisatie in genezing en preventie door gezonde voeding. Nijmeegse kennisinstellingen, RUN, UMHC en HAN hebben relaties opgebouwd met de Hochschule Klieve en de Universität Duisburg-Essen. Ede als partner van Nijmegen sluit zich bij deze Euregionale samenwerking aan. Voor nationale topsector Life Sciences biedt Gelderse samenwerking grote kansen, voor werkgelegenheid in betrokken steden is ze van groot belang.	Fietsstad en fietsregio: Nijmegen is actief op gebied wielersport onder andere Giro d'Italia in 2016. In 2017 organiseert Nijmegen met Arnhem, internationaal congres Velocity. Als overheden samen optrekken en deal sluiten met belangrijke producenten (onder anderen Gazelle/Dieren en Sparta/Apeldoorn) en toeristische sector. Nederlandse steden stellen zich op fietsverkeer in en passen openbare ruimte aan. Door als zelfde verbond overheden een deal te sluiten met kennisinstellingen (UMCN, RUN, HAN, Papendal), verzekeringsmaatschappijen, scholen en verenigingen breedtesport en daarmee volksgezondheid bevorderen.	Dijkteruglegging Lent: Nijmegen is lid van Europees verbond Future Cities, dat kennis uitwisselt/beleid ontwerpt in kader klimaatadaptatie. Dijkteruglegging bij Lent, Nijmegen-Noord, is spectaculair en zeer innovatief. Uitvoering in samenwerking met onder anderen Rijks Waterstaat, Radboud Universiteit en Royal Haskoning. Van belang voor het versterken stedelijk weefsel. Oude stad wordt over de rivier heen verbonden met nieuwe stad, binnenstad komt centraler te liggen. Past in een ontwikkeling waar de daily urban systems Nijmegen en Arnhem elkaar steeds meer naderen en uiteindelijk vervlochten raken. Zo ontstaat polycentrisch netwerk waar agglomeratievoordelen volop benut kunnen worden.	De beleving van vrede en vrijheid: Nijmegen wil door betrokkenheid Market Garden met kennisinstellingen (Radboud Universiteit), musea (Bevindingsmuseum/Groesbeek), erfgoed- en landschapsbeheerders, regionale basis- en voortgezet onderwijs, hotel- en horecaondernemers, Regionaal Bureau voor Toerisme en de Euregio Rijn Waal, de historische betekenis van het gebied voor 70 jaar Europese Vrede en Vrijheid beleefbaar maken, houden en uitdragen. Ook samenwerking met andere overheden als de provincie, OCW en VWS, Duitse overheden in Nordrhein Westfalen en Europese programma's. Eén van meerjarige projecten is Liberation Route, gestart door de Stadsregio Arnhem Nijmegen, die onze regio inmiddels verbindt met regio's van Normandië tot Berlijn.	Energie en Milieutechnologie: Nijmegen heeft ambitie om leidend te zijn in streven naar energietransitie en schone energieproductie. Dat blijkt uit deelname aan onder meer Green Capital Award Europe in 2014 (finale) en 2015. Power2Nijmegen: verbond dat stad heeft gesloten met bedrijven, corporaties, burgerinitiatieven, kennisinstellingen, voorzien van uitvoeringsagenda. Bij wijze van Gelderse citydeal wil Nijmegen dit verbond vervlechten met Energy Made in Arnhem om op schaal van stedelijk knooppunt werk te maken van innovatie, valorisatie en toepassing van EMT, op een wijze dat burgers en ondernemers daar maximaal van profijt van hebben.			Deelname in Netwerk Kennissteden.
Oss		City Deal regelvrij centrum (met andere Brabantsteden). Samenwerking in agrifood Capital (20 gemeenten Noordoost-Brabant).		Samenwerking Brainport 2020.			Wil in kader G32 afbakening van thema's op economie, arbeidsmarkt en innovatie. Meer City Deals mogelijk.	
Roosendaal	1. Care Innovation Center: living lab en versneld naar de markt brengen van innovaties op gebied van zorg en wonen (werkgebied west-brabant). 2. Huisvesting arbeidsmigranten. 3. Proeftuin cross care West-Brabant (Bergen op zoom, Breda en Roosendaal). 4. Arbeidsmarktoffensief: human capital agenda Zorg (en HCA Logistiek), triple helix aanpak.	1. Deelname landelijk experiment Binnenstad Regelvrij. 2. Smart Retail City.	Transformatie spoorzone Stadsoevers > wonen, werken en verblijven (revitaliseren/transformeren).	Care Campus Roosendaal.	1. Smart Climate Grid Spoorzone (energiezuinig wonen; benutting warmte Stia-vuilverbranding); 2. Energie-nul woningen in bestaande woningvoorraad.	Vitale wijken.	Thema's die relevant zijn voor Agenda Stad. Nog geen City Deals. Werken samen in West-Brabant (o.a. Breda).	
Schiedam	Maatregelen op snijvlak sociale zaken/veiligheid (maatwerk kwetsbare personen, voorkomen escalerende schulden), wonen/veiligheid (maatschappelijke opvang), integrale intake bij ondersteuning gemeente, veiligheid/handhaving (uitbreiden bevoegdheden BOAs).					Experimentenwet: betalingsverkeer en vereenvoudigd adressenonderzoek, WOB-verzoeken.	Werkt aan breed pakket voorstellen, mede in het kader van de Experimentenwet.	
's-Hertogenbosch		Voedsel en landbouw: van landbouwbeleid naar voedselbeleid. Ruimtelijk/economische opgaven en opheffen regelgeving.		Kennisconnectiviteit: campusontwikkeling en scienceparken. Campusontwikkeling koppelen aan maatschappelijke opgaven en versterken programmatische samenwerking, gezamenlijke promotie en branding van regionale onderwijs en kennisinstellingen.	Energietransitie: energieneutrale woningen, slim bouwen, innovaties in de bouw. Smart city: (ov-transitie): versnelling transitie naar elektrisch en waterstofbusvervoer.	Lokaal belastinggebied: verruiming lokaal belastinggebied. Wegnemen obstakels bij Europese aanbestedingen.	Deelname in Werkagenda BrabantStad en AgriFood Capital/Noordoost-Brabant. Pleit voor focus in Agenda Stad op ruimtelijk-economische thema's.	
Sittard-Geleen							Deelname in bod drie Limburgse steden (Heerlen Maastricht, Sittard-Geleen).	
Tilburg	Arbeidsmarktvernieuwing: een arbeidsmarkt die meeademt, inclusieve arbeidsmarkt, jeugdwerkloosheid vrije zone, mobiliteit en inzetbaarheid, verbinding met onderwijs, meester- en startersbeurs, arrangementen.		Nieuwe stedelijke economie en stedelijke ontwikkeling: kennis en creativiteit: binnenstad van de 21ste eeuw inclusief spoorzoneontwikkeling.			Netwerk Kennissteden Nederland: gezamenlijke economische innovatiekracht.	Denkrichtingen waar nog ideeën bij kunnen komen. Deelname in Werkagenda BrabantStad en Netwerk Kennissteden.	
Venlo	Inspraak inwoners bij veiligheid in eigen wijk/buurt/dorp ('Buurt bestuurt').		Binnenstedelijke herontwikkeling met accenten op 'Museumkwartier' en Maasoevers centrum, Kazerneterrein Blerick.	Openstelling Jacobskapel als broedplaats/denkruimte/creatief atelier voor wijk Q4.	Voortzetting Cradle to Cradle-ambities (C2C-lab) en verbinding met Brightlands Greenport Campusontwikkeling. Kennisnas Limburg (waaronder ook Campussen Chemelot en Healthcampus Maastricht). In 2016 oplevering C2C-stadhuis Venlo. Weert en Roermond delen per 1 mei hun ICT-infrastructuur binnen een werkororganisatie. Verdere verbreding naar andere gemeenten in Noord- en Midden-Limburg.	Op basis van de Kansenaslas (2014) binnen Limburg werken aan legengaan van grensbelemmeringen, vooral in relatie tot de arbeidsmarkt, voorzieningen en openbaar vervoer. Uitvoering van decentralisatieopgaven is zoveel mogelijk gebaseerd op verantwoordelijkheid en handelingsvrijheid geven aan professionals 'loslaten in vertrouwen'. Dit uitgangspunt ook in toenemende mate hanteren voor taken die niet het exclusieve domein van de gemeente zijn. Pilot in dit kader om in twee wijken de mogelijkheden van buurtbudgetten en samenwerken aan de veiligheid in de wijk -'Buurt bestuurt' - te verkennen.	Provincie Limburg ontwikkelt (samen met het hoger onderwijs) de Kennisnas Limburg met drie Brightlands-campusen (Health Maastricht, Chemelot Sittard-Geleen en Greenport Venlo).	
Zaanstad	Inclusieve Stad (met Enschede, Leeuwarden). Voorstellen Experimentenwet: Inclusieve stad, Armoedeopgave, Onderwijshuisvesting, WWB-budget.	Ingebracht bij MRA: connectiviteit, verdichting en mobiliteit hand in hand, first mile/last mile, knooppuntontwikkeling (TOD), kwaliteitssprong ov-netwerk en van bereikbaarheid over de weg, digitale bereikbaarheid (Zaanstad specifiek; knooppuntontwikkeling Inverdan, Koog-Zaandijk, Kogerveld, verbindingen Amsterdam-Zaanstad).	Ingebracht bij MRA: 1. De transformatieopgave: afspraken over transformatie van gebieden en locaties en vergroting van inzet door onder meer regionale financieringsarrangementen (Zaanstad specifiek: ZaanIJ, met hierbinnen specifieke locaties en knelpunten, samen met Amsterdam). 2. Metropolitaan wonen: woningbouwprogrammering, afspraken woonvoorraad en kwaliteit bestaande voorraad, woonruimteverdeling in evenwicht, in verlengde reeds bestaande BZK/MRA-programma 'Beweging op de Woningmarkt' (Zaanstad specifiek: aanpak particuliere voorraad, woningen met problematiek funderingsherstel, woonlastenbenadering, versnelling woningbouw). Voorstel Experimentenwet: Stad en Milieuwetgeving.		Ingebracht in MRA: Slim en open energienet in de metropool: Smart Grids en warmtenetten als facilitator van regionale schone energie en verlaging van woonlasten (Zaanstad specifiek: Combinatie verduurzaming bestaande voorraad, warmtenet Zaanstad).		Deelname in MRA-verband.	
Zoetermeer		Ruimte voor startende ondernemers en werkgelegenheid.		Ruimte bieden voor pionieren en vernieuwen.			Verbonden met MRDH.	
Zwolle		Pilotstad verlichte regels winkelgebieden in kader Retailagenda.	Samen met andere partners komen tot een City Deal fietscultuur om daarmee (binnen)steden vitaler, adaptiever, schoner, leefbaarder en economisch sterker te maken.		Klimaat adaptie en klimaat actieve stad. Aandacht voor watergovernance en integrale, innovatieve oplossingen. Samenwerking met kennispartners (Leeuwarden/Rotterdam) en bijvoorbeeld Dordrecht/Gouda (adaptie).		Deelname in opgave City Deals van de Overijsselse steden.	

Regionale netwerken	Inclusieve Stad	Ondernemende Stad	Aantrekkelijke Stad	Creatieve Stad	Circulaire Stad	Sterke stad	Opmerkingen
Samenwerking Noord-Nederland (SNN): Leeuwarden, Groningen, Assen, Emmen	Human capital: ruimte voor ondernemerschap, creëren nieuwe werkgelegenheid en ruimte voor burgerkracht.	Vitale stad: dynamo's van bedrijvigheid en levendigheid, uitwerking CH2018. Aantrekkelijke binnensteden en goede fysieke en digitale verbindingen.			Producteren groene grondstoffen in regio, combineren verduurzaming en arbeidsmarkt, smart buildings en smart mobility.		Inzet op de hier genoemde thema's: daarbinnen 20 City Deals uitwerken.
Overijsselse steden: Almelo, Deventer, Enschede, Hengelo en Zwolle	Sluitende keten leren, werken, ondernemen: doorgaande leerlijnen en meer mensen laten participeren.	Vitale binnensteden: deelname aan Retailagenda verschillende accenten per stad.	Connectivity: multimodale bereikbaarheid stedelijke netwerken (corridor 2/ internationaal consortium).	Campusontwikkeling en scienceparken Enschede.	Klimaat en energie: klimaatadaptieve steden en nieuwe energie. Verdere uitwerking volgt.	Grensoverschrijdend werken: de arbeidsmarkt in Euregionaal perspectief. Gaat vooral om pilots en regelvrije zones.	Vanuit de Overijsselse steden koersen op deze vijf City Deals.
Werkagenda BrabantStad: Breda, Eindhoven, Helmond, 's-Hertogenbosch, Tilburg en de provincie Noord-Brabant	Kennisconnectiviteit: aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt versterken (complementair MBO-onderwijs); verkering van kennis tussen sectoren doorbreken.	Transitie naar elektrisch en waterstof busvervoer: elektrisch openbaar vervoer stimuleren. Vraagstukken rondom rentabiliteit innovatie, wet- en regelgeving (aanbesteding in ov) en financieel oplossen (past in systeem-sprong in connectiviteit tussen steden). Slimme en groene mobiliteit: triple helix aanpak van belangrijke infrastructurele knelpunten.	Brabantse spoorzones: transformatieopgave/stedelijke vernieuwing. Evenementen: binnen (inter)nationaal geprofileerde sportevenementen Fast lanes: hoogwaardige fiets verbindingen met de regio en naburige steden.	Kennisconnectiviteit: campusontwikkeling en scienceparken: campusontwikkeling koppelen aan maatschappelijke opgaven en versterken programmatische samenwerking, gezamenlijke promotie en branding van regionale onderwijs en kennisinstellingen. Brabantse spoorzones: integrale culturele programmering, culturele Spoorzones.	Smart city: (woonconnect) ICT infrastructuur met bijbehorend platform dat overheid, Stelt bedrijfsleven, wetenschap en burger in staat om gezamenlijk vorm te geven aan een intelligente, zorgzame, veilige, comfortabele en duurzame leefomgeving. Smart city: (ov-transitie): versnelling transitie naar elektrisch en waterstofbusvervoer. Smartcity (slimme en groene mobiliteit): proeftuinen en opschaling (launching costumer) voor slimme en groene mobiliteitsoplossingen.	Slimme en groene mobiliteit: opschalen innovaties en uitrollen beproefde innovaties zoals Compass4D.	Projecten zijn onderdeel van de Werkagenda BrabantStad. Deze is dynamisch van opzet. Steden in Brabantstad streven naar een Brabantse Agenda Stad waar ook andere Brabantse steden deel van uit maken.
Regio Venlo (Noord-Limburg)	Regionale samenwerking sociaal domein (breder dan 3D) op het niveau van Noord-Limburg. Doorontwikkeling mogelijkheden modulaire gemeenschappelijke regeling als voertuig voor regionale samenwerking.	Brightlands-campusontwikkeling Greenport en inrichten triple helix-organisatie.	Verkenning 'stedelijkheid' in regio Noord-Limburg met Venray (pressure-cooker).		C2C als leitmotiv voor verduurzaming regionale economie en verdienmodel voor de toekomst.		Acht gemeenten in Noord-Limburg werken thematisch samen op basis van één visiedocument, een regionale programmering (Werken aan de Regio) en een regionale begroting.
Gelreestad: Apeldoorn, Arnhem, Nijmegen en Ede				Clustering Health-Valley Arnhem-Nijmegen met Food valley Ede-Wageningen inzake onderzoek naar gezond leven en gezond voedsel.		Drie stedelijke netwerken: 1. Arnhem-Nijmegen 2. Apeldoorn-Deventer-Zutphen 3. Ede-Wageningen.	
Limburgse steden: Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen	Grensoverschrijdend agglomeratievoordeel (geldt ook voor Venlo) in een Euregio met meer dan 3 miljoen inwoners, langs de hoofdlijnen (kennis)economie, onderwijs en arbeidsmarkt. De kennis-campusen en het MKB staan centraal in het benutten van de kansen van de Euregio. De Euregio is een hefboom voor het realiseren van hoogstedelijke kwaliteit in de binnensteden, de ruimtelijke transformatie van woongebieden, sociale innovatie en de groei van de bereikbaarheid van banen in alle opleidingsniveaus. Grensoverschrijdend openbaarvervoer, veiligheid en Euregionaal maatwerk in wet- en regelgeving zijn belangrijke voorwaarden om het agglomeratie voordeel te kunnen benutten.						Bod onder noemer: Agenda Stad Zuid-Limburg 2020 met verschillende elementen (zie hiernaast).
MRA: De metropool Amsterdam voor iedereen		1. Nieuwe economie 2. Connectiviteit.	3. Kwaliteit van leven (hoort ook bij Inclusieve Stad).				MRA propositie wordt nog verder uitgewerkt.

Thematische netwerken	Inclusieve Stad	Ondernemende Stad	Aantrekkelijke Stad	Creatieve Stad	Circulaire Stad	Sterke stad	Opmerkingen
Netwerk Kennissteden: Kracht van Kennis. Steden en universiteiten van Amsterdam, Delft, Eindhoven, Enschede, Groningen, Leiden, Nijmegen, Maastricht, Rotterdam, Tilburg, Utrecht en Wageningen	Tien kernboodschappen: 1. Structurele meerjarige samenwerking 2. Aanpassingen van het beleid voor onderzoek en onderwijs; 3. Randvoorwaarden in financiële zin en (minder) regels. 4. Noodzakelijke voorzieningen in de kennissteden. 5. Inzet op Smart Cities en bereikbaarheid van kennissteden door een goed intercity netwerk. 6. Inzet op kennissteden levert nieuwe banen op en sociale innovatie op de agenda. 7. Focus op de regionale samenwerking in Triple Helix. 8. Warm welcome aan internationals. 9. Ruimte voor proeftuinen in de adaptieve stad. 10. Grensoverschrijdende kwesties en belemmeringen om de internationale kracht van de kennisregio's te versterken.						
G5 Economie (= Eindhoven+G4): Resetting Cities	Inclusieve en veilige stad.	Lerende en innovatieve steden.	Compacte groene en gezonde steden.				